

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.010.02.2020

Dorota Baranowska
Dyrektor
Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
w Zielonej Górze
Ul. Jasna 10,65-470 Zielona Góra

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/087 - Przeciwdziałanie dostępności nowych narkotyków

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zielonej Górze, ul. Jasna 10, 65-470 Zielona Góra (dalej <i>Stacja, PSSE w Zielonej Górze</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Baranowska, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zielonej Górze (dalej <i>PPIS</i>), Dyrektor Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zielonej Górze, od 1 maja 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Rozwiązania organizacyjne mające na celu przeciwdziałanie dostępności nowych narkotyków;2. Działania w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków;3. Współpraca z innymi organami administracji publicznej w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków.
Okres objęty kontrolą	Od 21 sierpnia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem oraz danych statystycznych z lat poprzednich).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Lidia Sobkowiak-Mariasz, główny specjalista kontroli państwowej NIK, upoważnienie do kontroli nr LZG/68/2020 z dnia 29.09.2020 r.

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Podejmowane przez PPIS w Zielonej Górze działania w ramach posiadanych kompetencji przyczyniały się do ograniczenia dostępności nowych narkotyków, tj. środków zastępczych (dalej *ŚZ*) i nowych substancji psychoaktywnych (dalej *NSP*).

Organizacja pracy w PSSE w Zielonej Górze umożliwiała realizację tych zadań. Zadania przypisane pracownikom, odpowiedzialnym za przeciwdziałanie dostępności nowych narkotyków, obok zagadnień z zakresu higieny pracy, po nowelizacji przepisów i zmniejszeniu skali działań nie uległy zmianie. W związku z wprowadzeniem rejestru zatruć *ŚZ* lub *NSP* dostosowano rozwiązania techniczne, wystąpiły jednak trudności organizacyjne spowodowane długotrwałą nieobecnością pracownika, co rzutowało na terminowość wykonywanych zadań. Stacja nie podejmowała działań na rzecz ograniczania dostępności nowych narkotyków w cyberprzestrzeni, co jest uzasadnione brakiem wiedzy i czasu, realizacją przez pracowników innych zadań z zakresu higieny pracy, a także faktem prowadzenia takich działań przez funkcjonariuszy Policji, Wydziału do Walki z Narkotykami Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze. W toku kontroli NIK stwierdzono w tym obszarze jedynie nieprawidłowość polegającą na braku adekwatnych rozwiązań związanych z transportem nowych narkotyków, wymaganych przez Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (dalej *LPWIS*), co stanowi niewystarczające uwzględnienie tej problematyki w uregulowaniach wewnętrznych.

Realizowane działania służyły ograniczeniu dostępności nowych narkotyków. PPIS w Zielonej Górze rzetelnie udostępniał *LPWIS* i Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu otrzymane zgłoszenia zatruć nowymi narkotykami, za wyjątkiem przypadków przekazania z opóźnieniem części informacji tym organom, odpowiednio: o czterech zdarzeniach (16% ogółu) i 10 (40% ogółu zdarzeń). Z kolei na dostrzegane trudności w terminowym przekazywaniu lub nieprzekazywaniu zgłoszeń przez podmioty lecznicze oraz związane z ustaleniem nowego narkotyku PPIS w Zielonej Górze adekwatnie reagował, kierując do ww. pisma przypominające o tym obowiązku, a także zapytania dotyczące zażytych substancji przez pacjentów, miejsc wykonywania sekcji zwłok, czy badań toksykologicznych, co świadczy o rzetelności podejmowanych działań. W toku kontroli NIK zasady zgłoszeń o zatruciach skierowane do ogółu podmiotów zamieszczono na stronie internetowej.

W okresie objętym kontrolą nastąpiło zmniejszenie skali działań w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków. PPIS wydawał jedynie decyzje o orzeczeniu przepadku i zniszczeniu produktów zabezpieczonych przez inne organy. Postępowania w tym zakresie w większości prowadził jednak nieprawidłowo – orzekając w odniesieniu do substancji, które nie były już środkami zastępczymi, do czego nie był upoważniony (cztery na pięć zbadanych decyzji). Wynikało to z braku analizy statusu prawnego produktu w momencie orzekania i kierowania się wynikami badań laboratoryjnych sprzed zmiany przepisów. W jednym wypadku PPIS nie załatwił sprawy w odniesieniu do części produktów w wymienionych we wniosku, co również jest działaniem nieprawidłowym. Poczynając od listopada 2018 r. PPIS nie orzekał o przepadku i zniszczeniu co do substancji niebędących już środkami zastępczymi, lecz informował wnioskodawcę o tym fakcie. W jednej sprawie PPIS udzielił takiej informacji po czterech miesiącach, co należy ocenić jako działanie nierzetelne.

Współpracę z innymi organami administracji publicznej w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków NIK ocenia pozytywnie.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozwiązania organizacyjne mające na celu przeciwdziałanie dostępności nowych narkotyków

Opis stanu faktycznego

1. Problematykę związaną ze zwalczaniem dostępności narkotyków reguluje głównie ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁴ (dalej: *ustawa o PN*). Szereg zmian w tej ustawie został wprowadzony na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁵ (dalej: *nowelizacja ustawy o PN*), która weszła w życie dnia 21 sierpnia 2018 r. W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 21 sierpnia 2018 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w PPSE w Zielonej Górze obowiązywały następujące regulacje:

- *Statut Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zielonej Górze*⁶ – zgodnie z którym Powiatowa Stacja zapewnia realizację zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zielonej Górze m.in. poprzez kontrolę przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących (§6 ust. 2 lit. f i g):
 - przestrzegania przez podmioty wprowadzające do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 2 oraz kategorii 3 obowiązków wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 273/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie oraz prekursorów narkotykowych⁷ oraz rozporządzenia (WE) Rady nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi⁸ oraz zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych w rozumieniu ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (w brzmieniu od 13.07.2018 r. do 14.09.2020 r.);
 - wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej prekursorów narkotyków kategorii 2 oraz kategorii 3, substancji chemicznych lub ich mieszanin, produktów biobójczych i detergentów oraz zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych (w brzmieniu od 15.09.2020 r.)
- *Regulamin organizacyjny PSSE w Zielonej Górze*⁹, w którym powtórzono zapisy Statutu¹⁰ (w § 5 ust. 3 pkt 2 lit. f i g regulaminu), a do zadań Sekcji Higieny Pracy

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 852, ze zm. Ustawa weszła w życie z dniem 4 października 2005 r. i była wielokrotnie nowelizowana.

⁵ Dz. U. poz. 1490.

⁶ W okresie od 13 lipca 2018 r. do 14 września 2020 r. obowiązywał Statut PSSE w Zielonej Górze stanowiący załącznik nr 10 do zarządzenia Wojewody Lubuskiego z dnia 13 lipca 2018 r. w sprawie zmiany zarządzenia w sprawie nadania statutów Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gorzowie Wielkopolskim oraz powiatowym stacjom sanitarno-epidemiologicznym położonym na terenie województwa lubuskiego, zmieniony zarządzeniem Wojewody Lubuskiego z dnia 21 listopada 2018 r. Od 15 września 2020 r. obowiązuje Statut PSSE w Zielonej Górze na podstawie zarządzenia Wojewody Lubuskiego z dnia 26 sierpnia 2020 r. w sprawie nadania statutu Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zielonej Górze.

⁷ Dz. Urz. UE. L 47 z 18.02.2004, s. 1-10, Polskie Wydanie Specjalne rozdz. 15, t. 008 P, s. 46-56.

⁸ Dz. Urz. UE. L 22 z 26.01.2005, s. 1-10.

⁹ Ujęty w Załączniku do Zarządzenia nr 10/2020 Dyrektora PSSE w Zielonej Górze z dnia 10 września 2020 r., zatwierdzony przez Wojewodę Lubuskiego 8.10.2020 r. Wcześniej (od 23.08.2018 r. do 7.10.2020 r.) w tym zakresie obowiązywał regulamin organizacyjny przyjęty zarządzeniem Dyrektora PSSE w Zielonej Górze nr 9/2018 z 10.08.2020 r., zmieniony zarządzeniem nr 9/2020 z 6.02.2020 r.

¹⁰ Obowiązującego od 15.09.2020 r.

(dalej *Sekcji HP*), wchodzącej w skład Oddziału Nadzoru Sanitarnego przypisano m.in. zadania takie jak: sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów dotyczących wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej prekursorów narkotyków kategorii 2 oraz 3, prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach dotyczących środków zastępczych, kontrola przestrzegania przepisów w zakresie zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych (§17 pkt 4 lit. a, pkt 6 i 7 regulaminu, wcześniej w §20 pkt 4 lit. a, pkt 6 i 7 regulaminu obowiązującego do 7.10.2020 r.).

W Sekcji HP nie utworzono wyodrębnionego stanowiska do wyłącznej realizacji zadań związanych ze środkami zastępczymi. W sekcji tej – zgodnie z zakresami czynności i obowiązków służbowych pracowników – realizowane są m.in. zadania w zakresie: 1) sprawowania nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu, stosowaniem oraz wytwarzaniem substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym prekursorów kategorii 2 i 3, poprzez: koordynację nadzoru w zakresie kontroli nad ww. oraz współpracę z Policją, a także kontrole przestrzegania przepisów w zakresie zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych; 2) przygotowywanie PPIS wniosków i decyzji wynikających z prowadzonego nadzoru. Ww. zadania w okresie objętym kontrolą zostały ujęte w zakresach czynności i obowiązków pracowników zatrudnionych na trzech etatach, w tym Kierownika Sekcji. W okresie od 21.08.2018 r. do 17.06.2019 r. były to trzy osoby, później w związku z długotrwałą nieobecnością jednego z pracowników – dwie osoby, od 2.03.2020 r. ponownie trzy osoby¹¹.

Pracownicy zostali również upoważnieni, w odpowiednim zakresie, do przetwarzania danych osobowych w następujących zbiorach: rejestry środków zastępczych (HP-ZDO6), akta spraw dotyczące prowadzonych postępowań w stosunku do osób fizycznych u których zabezpieczono środki zastępcze (HP-ZDO7), meldunki (HP-ZDO8), elektroniczny system nadzoru nad środkami zastępczymi SMIOD (HP-ZDO9), rejestr pism interwencyjnych, skarg i wniosków (HP-ZDO10), akta spraw prowadzonych interwencji, skarg i wniosków (HP-ZDO11).

Kierownik Sekcji HP wyjaśniła, że nowelizacja ustawy o PN *nie spowodowała zmiany w organizacji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zielonej Górze. Potraktowanie środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych analogicznie jak środków odurzających i substancji psychotropowych, umożliwiło zastosowanie odpowiedzialności karnej w przypadku wytwarzania, przetwarzania albo przerabiania nowych substancji psychoaktywnych. Znacznie ograniczyło to ilość prowadzonych postępowań administracyjnych przez organy państwowej inspekcji sanitarnej w zakresie środków zastępczych oraz odciążało pracowników Sekcji Higieny Pracy w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 38-101, 132-136)

W okresie objętym kontrolą w PSSE w Zielonej Górze obowiązywała *Procedura postępowania w przypadku zawiadomienia o podejrzeniu wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych (Nr PO/PPIS-05) nr wydania 2, zatwierdzona 1.09.2017 r., i kolejna z nr wydania 3 zatwierdzona 14.10.2020 r.* Ww. procedura reguluje:

- czynności podejmowane w związku ze zgłoszeniami takich podejrzeń (ustalając wzór protokołu przyjęcia zawiadomienia, gdy jest ono dokonywane osobiście lub telefonicznie);

¹¹ Jeden pracownik na stanowisku Młodszeo Asystenta od 20.06.2019 r. przebywał na zwolnieniu lekarskim, z dniem 29.02.2020 r. rozwiązano z nim umowę o pracę, ww. zastąpił od marca 2020 r. pracownik zatrudniony na stanowisku Starszego Asystenta.

- obowiązek zawiadomienia Komendanta Miejskiej Policji celem ustalenia terminu przeprowadzania czynności kontrolnych i zapewnienia pomocy funkcjonariuszy Policji, w tym przy zatrzymaniu produktów lub substancji podejrzanych o bycie środkami zastępczymi;
- obowiązek zawiadomienia Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp. (dalej LPWIS), ustalając wzór meldunku doraźnego;
- przebieg czynności kontrolnych, w tym obowiązek sporządzenia protokołu z czynności kontrolnych, zalecenia sporządzenia dokumentacji fotograficznej, tryb zabezpieczenia produktów, ich zdeponowania do czasu badań laboratoryjnych w magazynie środków zastępczych na terenie Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wlkp. przy ul. Kwiatowej 10 (ustalając wzór protokołu zdawczo-odbiorczego, w którym ujmuje się przedmiot zabezpieczenia, tj. nazwę, miejsce pobrania, ilość, wartość, potwierdza się fakt przekazania i zdeponowania za pośrednictwem pracowników Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gorzowie Wlkp. przedmiotu zabezpieczenia w tym magazynie oraz jego odbiór);
- obowiązek niezwłocznego przekazania zabezpieczonych produktów do laboratorium, celem ustalenia, czy dany produkt jest środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną.

Wydanie 3 Procedury odwołuje się:

- w zakresie współpracy z Policją do *Porozumienia zawartego w dniu 26 listopada 2018 r. w Warszawie pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Komendantem Głównym Policji, Szefem Krajowej Administracji Skarbowej, Prokuratorem Krajowym, Komendantem Głównym Straży Granicznej i Głównym Inspektorem Farmaceutycznym o współpracy w celu sprawnego i skutecznego wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych* (dalej: *Porozumienie z 26 listopada 2018 r.*);
- w zakresie meldunków doraźnych do zarządzenia nr 1 LPWIS z dnia 7 kwietnia 2014 r. w sprawie zasad i trybu informowania Wojewody Lubuskiego o stanie bezpieczeństwa publicznego i sytuacjach kryzysowych występujących na terenie województwa lubuskiego¹²;
- w zakresie deponowania zatrzymanych produktów do zarządzenia nr 4 LPWIS z dnia 21 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia procedury przekazania zatrzymanych produktów podejrzanych o bycie środkami zastępczymi do miejsca czasowego ich zabezpieczenia oraz ich odbioru.

Wydanie 3 w stosunku do wydania poprzedzającego w zakresie zasad postępowania nie uległo istotnym zmianom, poza aktualizacją obowiązujących podstaw prawnych, ponieważ wydanie 2 (obowiązujące do 13.10.2020 r.) odwoływało się do aktu, który utracił moc od 26.11.2018 r., tj. *Porozumienia z dnia 26 października 2011 r. zawartego pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Szefem Służby Celnej, Komendantem Głównym Policji i Głównym Inspektorem Farmaceutycznym o współpracy w zakresie przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych* (dalej: *Porozumienie z 26 października 2011 r.*).

Pomimo zawarcia *Porozumienia z 26 listopada 2018 r.* w PSSE w Zielonej Górze w okresie objętym kontrolą obowiązywała *Procedura postępowania w przypadku zawiadomienia o podejrzeniu wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych (Nr PO/PPIS-05)* nr wydania 2, zatwierdzona 1.09.2017 r., odwołująca

¹² http://wsse.gorzow.pl/bip/images/news/Zarzadzenie_nr_1_2014.pdf [dostęp 10.11.2020 r.]

się do nieobowiązującego *Porozumienia z 26 października 2011 r.* Kolejna wersja ww. procedury (nr wydania 3 zatwierdzona 14.10.2020 r.) została w trakcie kontroli uaktualniona o odwołanie do *Porozumienia z 26 listopada 2018 r.* Kierownik Sekcji Higieny Pracy wyjaśniając przyczyny terminu aktualizacji tego dokumentu, wskazała jedynie na zawarcie nowego Porozumienia w dniu 26 listopada 2018 r. oraz konieczność uaktualnienia podstaw prawnych cytowanych przepisów. Odnosząc się do wyjaśnień, należy wskazać, że procedury wewnętrzne powinny podlegać okresowemu przeglądowi, celem ich aktualizacji.

(akta kontroli str. 102-130, 132-136)

2. Utworzenie międzyresortowego, zintegrowanego systemu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych, o którym mowa w *Porozumieniu z 26 listopada 2018 r.* nie spowodowało zmian struktury organizacyjnej, ani procedur obowiązujących w tym zakresie (opis powyżej). Zgodnie z § 1 *Porozumienia z 26 listopada 2018 r.* tworzy się międzyresortowy, zintegrowany (kraj, województwo, powiat) system przeciwdziałania zagrożeniom ze strony NSP oraz SZ obejmujący dwa integralne elementy:

- 1) wczesne rozpoznawanie i ostrzeżenie o zagrożeniach;
- 2) wczesne, szybkie reagowanie.

Kierownik Sekcji potwierdziła, że zawarcie Porozumienia z 26 listopada 2018 r. nie spowodowało zmian organizacyjnych w PSSE i wyjaśniła: *wczesne rozpoznawanie i ostrzeżenie o zagrożeniach realizowane jest poprzez stały kontakt pracowników Sekcji HP (koordynator i kierownik sekcji) z Wydziałem do Walki z Przestępczością Narkotykową, np. w temacie ujawniania i sprawdzenia podejrzanych obiektów mogących zajmować się wprowadzaniem do obrotu zakazanych substancji i mieszanin. Przykładem takiej współpracy jest powiadomienie telefoniczne (2019 r.) Komendanta Wydziału o działalności podejrzanego podmiotu i natychmiastowa kontrola tego punktu przez funkcjonariuszy Policji.*

Zgodnie z § 2 pkt 5 *Porozumienia z 26 listopada 2018 r.* współpraca w celu wczesnego rozpoznawania i ostrzegania o zagrożeniach jest realizowana przez Strony zgodnie z zakresem posiadanych uprawnień ustawowych i kompetencji, zarówno na szczeblu krajowym, jak i współpracy z jednostkami organizacyjnymi podległymi Stronom, zgodnie z ich właściwością rzeczową i miejscową, w odniesieniu do monitorowania i wymiany informacji na temat ujawnionych stron internetowych, za pośrednictwem których są oferowane do sprzedaży NSP i SZ. Stosownie do § 3 pkt 4 ww. porozumienia współpraca w celu wczesnego, szybkiego reagowania, jest realizowana przez ww. zgodnie z ich właściwością rzeczową i miejscową w odniesieniu do podejmowania działań zmierzających do ograniczenia sprzedaży NSP lub SZ za pośrednictwem stron internetowych. Kierownik Sekcji Higieny Pracy wyjaśniając, w jaki sposób PSSE przeciwdziałała dostępności nowych narkotyków w internecie, a także czy posiadała w tym zakresie realne możliwości działania (z uwzględnieniem m.in. wiedzy, zasobów osobowych, środków technicznych) wskazała jedynie, że PSSE w Zielonej Górze nie prowadziła działań w tym zakresie.

Przepis § 6 ust. 1 *Porozumienia z 26 listopada 2018 r.* przewiduje, że szczegółowe zasady współpracy jednostek organizacyjnych podległych Stronom, w zakresie realizacji celów wynikających z niniejszego Porozumienia, mogą określać odrębne porozumienia wykonawcze, zawierane pomiędzy tymi jednostkami organizacyjnymi, zgodnie z ich właściwością rzeczową i miejscową. PPIS w Zielonej Górze nie zawierał takich porozumień.

(akta kontroli str. 102-103, 132-136, 288-289)

3. W związku z wprowadzeniem w 2018 r., w wyniku nowelizacji ustawy o PN, rejestru zatruć środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi,

który prowadzi Główny Inspektor Sanitarny¹³, funkcjonujący System Monitorowania Informacji o Dopalaczach (SMIOD), do którego ma odpowiedni dostęp PSSE został rozbudowany i zmodernizowany o funkcjonalność „Zatrucia”, umożliwiającą automatyczne zbieranie danych dotyczących zatruc, podejrzeń zatruc oraz zgonów spowodowanych ich używaniem. Do dnia 30.09.2020 r. w ww. PSSE w Zielonej Górze zarejestrowała 30 zatruc, w tym 29 zgłoszonych przez Szpital Uniwersytecki w Zielonej Górze¹⁴ i jedno – przez SP ZOZ w Sulechowie.

Przez okres ponad roku od wprowadzenia tego obowiązku (od 21.08.2018 r. do 30.09.2019 r.) w systemie SMIOD „Zatrucia” zarejestrowano tylko jedno zatrucie – w dniu 12.12.2018 r.¹⁵ i było to zdarzenie z dnia 5.12.2018 r. zgłoszone przez SP ZOZ w Sulechowie¹⁶. Z kolei Szpital Uniwersytecki w Zielonej Górze nie przekazał żadnych danych w okresie od 2.08.2018 r. do 5.06.2019 r., a zgłoszenia dokonane przez ten Szpital w czerwcu 2019 r. (cztery) zostały zarejestrowane z kilkumiesięcznym opóźnieniem (w lutym 2020 r.). Opis nieprawidłowości w obszarze 2, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, pkt. 1.

Zgłoszenia podejrzeń zatruc, zgonów dokonywane były przez podmioty lecznicze za pomocą poczty elektronicznej. Poza rejestrowaniem w systemie SMIOD „Zatrucia” zgłoszenia załączane były również do meldunków doraźnych przekazywanych elektronicznie, za pośrednictwem poczty e-mail do WSSE w Gorzowie Wlkp. W latach 2018-2020 PSSE w Zielonej Górze była zobowiązana przekazywać i przekazywała:

- meldunki (tzw. doraźne), w przypadku otrzymania zgłoszenia podejrzenia zatrucia środkiem zastępczymi lub zgłoszenia zgonu, wymagane bezzwłocznie¹⁷;
- meldunki za okresy dwutygodniowe (ostatni 2.09.2019 r., zniesiono obowiązek), w których podawano:
 - m.in. liczbę zgłoszonych zatruc / zgonów środkami zastępczymi¹⁸,
 - dane wymagane art. 30a ust. 4 pkt 1-4, 6 ustawy o PN¹⁹;
- meldunki miesięczne, gdzie wskazywano m.in. liczbę zgłoszonych zatruc, zgonów²⁰.

W zakresie realizacji zadań dotyczących rejestru zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi oraz problemów i trudności dotyczących zgłoszeń przekazywanych do PSSE w Zielonej Górze, w tym ewentualnych dublowań zgłoszeń, niekompletności lub kłopotów w ich weryfikacji, Kierownik Sekcji

¹³ Dodany art. 30a ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, który wszedł w życie 21.08.2018 r.

¹⁴ Szpital Uniwersytecki im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

¹⁵ Wówczas w systemie SMIOD 1, dane w tym zakresie w połowie 2019 r. zostały przeniesione do bazy SMIOD2 Zatrucia.

¹⁶ Hospitalizacja, zgon w dniu 7.12.2018 r.

¹⁷ Na podstawie pisma LPWIS w Gorzowie Wlkp. nr NS-HŻ.9022.4.100.2014.AC-W z dnia 31.07.2014 r.

¹⁸ Podawano liczbę zgłoszonych zatruc / zgonów środkami zastępczymi, liczbę kontroli podmiotów podejrzanych o wprowadzanie do obrotu środków zastępczych, informacje nt. zniszczeń środków zastępczych - na podstawie pisma LPWIS w Gorzowie Wlkp. nr NS-HŻ.9022.4.57.1.2013.AC-W z dnia 18.11.2013 r., od września 2019 r. zniesiono obowiązek.

¹⁹ Podawano liczbę zgłoszonych zatruc / zgonów środkami zastępczymi, w tabeli: data zdarzenia, jednostka zgłaszająca, inicjały pacjenta, płeć, wiek, miejsce zdarzenia, województwo, miejsce hospitalizacji, nazwa „dopalacza” lub nazwa substancji psychoaktywnej Na podstawie pisma LPWIS w Gorzowie Wlkp. nr NS-HŻ.9022.4.100.2014.AC-W z dnia 31.07.2014 r. i pisma LPWIS w Gorzowie Wlkp. nr HŻ.9022.6.2016. TT z dnia 5.01.2016 r., od września 2019 r. zniesiono obowiązek.

²⁰ Na podstawie pisma LPWIS w Gorzowie Wlkp. NS-HŻ.9022.4.1.1.2013.KM z dnia 29.03.2013 r., gdzie podawano liczbę zgłoszonych zatruc / zgonów: informacje nt. przeprowadzonych kontroli, w formie tabelarycznej:

- *Bieżący monitoring działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach prowadzonego nadzoru nad środkami zastępczymi:* dane dotyczące kontrolowanego podmiotu, źródła informacji, daty kontroli, wydanych decyzji na podstawie art. 27c ust. 1 i 6 ustawy o PIS, decyzji na podstawie art. 44c ust. 1 i 4, art. 52a ustawy o PN, zabezpieczonych produktów (nazwy, liczby opakowań, waga), pobranych i przebadanych próbek, wykrytych substancji, nazwy podmiotu, w którym przeprowadzono badania, kwoty wydatkowane na badania, kwoty nałożonej kary, wyegzekwowanej, współpraca z innymi służbami, zawiadomienia organów ścigania, decyzje uchylone II instancją, decyzje uchylone WSA;
- *Wykaz decyzji o których mowa w art. 44c ust. 1 ustawy o PN:* organ wydający decyzję, data, nr decyzji, nazwa produktu, producenta, rodzaj opakowania, wielkość opakowania;
- *Działania profilaktyczne* – rodzaj/forma działania, organizator/ współorganizator, do kogo skierowano działania, szacowana liczba odbiorców/uczestników.

Higieny Pracy nie wskazała ograniczeń funkcjonalności systemu SMIOD, a wyjaśniła jedynie: *system SMIOD jest podstawową bazą rejestrującą przypadki zatruc i podejrzeń zatruc NSP i środków zastępczych przez organy Inspekcji Sanitarnej. Zdarzały się niejasności w przekazywanych meldunkach z podmiotów leczniczych, które szybko wyjaśniano z podmiotem leczniczym.*

(akta kontroli str. 132-153, 291-299, 302-308)

4. Po 21.08.2018 r. pracownicy PSSE w Zielonej Górze uczestniczyli w trzech formach szkoleniowych dotyczących problematyki nowych narkotyków (wszystkie odbyły się w 2019 r.), tj. w:

- szkoleniu z przekazaniem informacji z narady koordynatorów Zespołu Nadzoru nad Środkami Zastępczymi, zorganizowane przez WSSE w Gorzowie Wlkp., w którym uczestniczył kierownik i pracownik Sekcji Higieny Pracy;
- konferencji naukowej pt. *Nowe wyzwania w obszarze kontroli obrotu środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi*, zorganizowanej przez Krajową Administrację Skarbową²¹, w której uczestniczyli zastępca Dyrektora PSSE w Zielonej Górze oraz kierownik Sekcji Higieny Pracy;
- naradzie pionu Higieny Pracy, w ramach której poruszano zagadnienia nadzoru nad wytwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu środków zastępczych, w WSSE w Gorzowie Wlkp., w której uczestniczył m.in. kierownik i pracownik Sekcji Higieny Pracy.

Wcześniej (od 1.01.2017 r. do 20.08.2018 r.) kierownik i pracownicy Sekcji HP uczestniczyli w trzech szkoleniach organizowanych przez WSSE w Gorzowie Wlkp. pt.: *Nadzór nad środkami zastępczymi* (12.02.2017 r., dwie osoby), *Dopalacze, czym są i jak działają* (9.11.2017 r., dwie osoby), *Taktyka, technika i bezpieczeństwo prowadzenia przesłuchań osób podejrzanych i świadków w sprawach wytwarzania i wprowadzania do obrotu tzw. dopalaczy* (11.05.2018 r., cztery osoby).

W 2020 r. w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 i nowymi zadaniami w tym zakresie pracownicy nie uczestniczyli w szkoleniach.

(akta kontroli str. 131)

5. W siedzibie PSSE w Zielonej Górze nie wyznaczono miejsca do przechowywania zabezpieczonych produktów (nowych narkotyków: środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, lub produktów, co do których istniało podejrzenie, że nimi są) oraz produktów przekazywanych według właściwości prowadzenia spraw, przez inne organy. Produkty te - zgodnie z wprowadzoną w PSSE w Zielonej Górze *Procedurą postępowania w przypadku zawiadomienia o podejrzeniu wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych* - podlegają deponowaniu w magazynie środków zastępczych na terenie Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wlkp. przy ul. Kwiatowej 10.

Zgodnie z *Procedurą przekazania zatrzymanych produktów podejrzanych o bycie środkami zastępczymi do miejsca czasowego ich zabezpieczenia oraz ich odbioru* transport odbywa się z zachowaniem zasad bezpieczeństwa zgodnie z procedurami przyjętymi w tej kwestii przez poszczególnych PPIS (§ 7 ust. 1 załącznika do zarządzenia nr 4 LPWIS z dnia 21 grudnia 2017 r.). Podejrzane produkty mogą być przechowywane w magazynie na czas niezbędny do przeprowadzenia oceny i badań ich bezpieczeństwa, nie dłużej jednak niż 18 miesięcy. Po tym okresie właściwy PPIS jest zobowiązany zabrać zdeponowane środki zastępcze

²¹ https://www.lubuskie.kas.gov.pl/lubuski-urzed-celno-skarbowy-w-gorzowie-wielkopolskim/wiadomosci/aktualnosci/-/asset_publisher/3toH/content/konferencja-naukowa-krajowej-administracji-skarbowej-dotyczaca-wspolpracy-w-obszarze-zwalczania-obrotu-substancjami-psychoaktywnymi?redirect=https%3A%2F%2Fwww.lubuskie.kas.gov.pl%2Flubuski-urzed-celno-skarbowy-w-gorzowie-wielkopolskim%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_Y3r%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3D118_INSTANCE_ahH8_column-1%26p_p_col_count%3D1 [dostęp 12.11.2020 r.]

z magazynu i podjąć odpowiednie działania zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa (§ 8).

W magazynie środków zastępczych w Gorzowie Wlkp. w latach 2017-2020 przechowywane było jedno opakowanie substancji 4-CMC (4-chlorometkatynon) o masie 28,56 gram, która od 21.08.2018 r. nie jest już środkiem zastępczym, lecz substancją psychotropową. Ww. substancja została przekazana przez Centralne Biuro Śledcze Wydział w Zielonej Górze i w tym samym dniu zdeponowana w magazynie środków zastępczych w Gorzowie Wlkp.²². W listopadzie 2018 r. do PSSE w Zielonej Górze wpłynęła informacja o przekazaniu sprawy do Prokuratury Krajowej. Zgodnie z art. 34 ust. 3 ustawy o PN w przypadku gdy nie zostało wszczęte postępowanie karne, sąd orzeka o przepadku na rzecz Skarbu Państwa środków odurzających, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych, prekursorów kategorii 1, lub ich preparatów, na wniosek państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. W czerwcu 2020 r. PPIS w Zielonej Górze wystąpił z zapytaniem, czy było prowadzone postępowanie karne w tej sprawie, ponieważ taka informacja potrzebna jest do przeprowadzenia postępowania dotyczącego przepadku i zniszczenia. W odpowiedzi uzyskano informację, że jest prowadzone śledztwo, substancja ta może stanowić dowód w sprawie, w związku należy wstrzymać czynności mające na celu jej zniszczenie.

Ponadto w związku z wydaniem przez PPIS, na wniosek organów Policji, na podstawie art. 44c ust. 4 i 5 ustawy o PN decyzji o przepadku i zniszczeniu produktów zabezpieczonych przez Policję, po przeprowadzonych badaniach laboratoryjnych w ramach prowadzonych postępowań przez ten organ i przechowywanych jako dowód rzeczowy w składnicy Komendy Miejskiej Policji w Zielonej Górze (dalej KMP), pracownicy PSSE w Zielonej Górze po otrzymaniu ww. dokonywali zniszczenia w Spalarni Odpadów Medycznych w Wielospecjalistycznym Szpitalu SPZOZ w Nowej Soli. W okresie objętym kontrolą, po 21.08.2018 r. dokonano takich pobrań dwukrotnie – w związku ze zniszczeniem produktów w dniu 11.01.2019 r. (objętych 16 decyzjami wydanymi w 2018 r.) oraz w dniu 16.05.2019 r. (1 decyzja wydana w 2018 r.)²³.

Kierownik Sekcji wyjaśniła, że w okresie od 2017 r. nie wystąpiła sytuacja, aby takie substancje znajdowały się w PSSE w Zielonej Górze, bądź były zdeponowane u pracownika Stacji (np. przed przekazaniem do magazynu, pobraniem z magazynu w celu zniszczenia, czy też obowiązkiem zabrania zdeponowanych środków zastępczych po 18 miesiącach przechowywania wynikającym z ww. procedury). W praktyce transport i przechowywanie ww. środków, zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Sekcji odbywały się następująco: *przed zdeponowaniem środków zastępczych w magazynie Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Gorzowie Wlkp. przy ul. Kwiatowej 10, funkcjonariusz Policji w Zielonej Górze telefonicznie ustalał dzień przekazania koperty ze środkiem zastępczym w celu natychmiastowego dostarczenia jej do magazynu w Gorzowie Wlkp. Do magazynu depozytów samochodem służbowym jechało dwóch pracowników sekcji Higieny Pracy. Na miejscu przekazanie środka zastępczego następowało wg „Procedury przekazania zatrzymanych produktów podejrzanych o bycie środkami zastępczymi do miejsca czasowego ich zabezpieczenia oraz ich odbioru”.*

²² Obecnie jest klasyfikowana jako substancja psychotropowa grupy I-P. Ww. była przechowywana w tym magazynie w okresie objętym kontrolą i wykazywana według stanu na koniec 2017 r., w 2018 r. i 2019 r. i znajduje się ono tam nadal (według stanu na dzień 10.11.2020 r.). Dnia 24.07.2017 r. Centrale Biuro Śledcze Policji w Zielonej Górze przekazało do siedziby PSSE w Zielonej Górze akta sprawy wraz z zabezpieczoną kopertą zawierająca ww. substancję. Tego samego dnia dwóch pracowników PSSE zdeponowało środek w magazynie środków zastępczych w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wlkp. .

²³ W okresie objętym kontrolą (od 21.08.2018 r. do 30.06.2020 r.) wydano odpowiednio: 11 i 0 decyzji, które również w okresie objętym kontrolą zostały wykonane w opisywany sposób przez pracowników PSSE w Zielonej Górze.

W przypadku dokonywania zniszczenia środków zastępczych znajdujących się w depozycie KMP w Zielonej Górze, pracownik sekcji HP telefonicznie ustalał datę ich odbioru. Po ustaleniu terminu, samochodem służbowym pracownicy udawali się po odbiór tych produktów i bezpośrednio kierowali się do spalarni zlokalizowanej przy Szpitalu w Nowej Soli.

Zielona Góra (składnica Policji, siedziba PSSE) leży w odległości ok. 25 km od miejsca zniszczenia (Nowa Sól), a od magazynu w Gorzowie Wlkp. - ok. 115 km.

(akta kontroli str. 104-130, 132-136, 183-198, 343-351)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W PSSE w Zielonej Górze nie opracowano i nie wprowadzono odrębnych pisemnych procedur zasad bezpieczeństwa transportu środków zastępczych i NSP, ich odbioru i przekazywania do zniszczenia, a istniejące nie regulują tych zagadnień, pomimo że taki obowiązek wynikał z zarządzenia nr 4 LPWIS z dnia 21 grudnia 2017 r. Zgodnie z § 7 ust. 1 załącznika do tego zarządzenia, tj. *Procedury przekazania zatrzymanych produktów podejrzanych o bycie środkami zastępczymi do miejsca czasowego ich zabezpieczenia oraz ich odbioru* transport odbywa się z zachowaniem zasad bezpieczeństwa zgodnie z procedurami przyjętymi w tej kwestii przez poszczególnych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych. W okresie objętym kontrolą, w związku ze zniszczeniem w dniu 11.01.2019 r. (na podstawie 16 decyzji wydanych w 2018 r.) oraz w dniu 16.05.2019 r. (decyzji wydanej w 2018 r.) wystąpiły sytuacje transportowania tych substancji z Zielonej Góry do Nowej Soli.

Kierownik Sekcji Higieny Pracy wyjaśniła, że w trakcie transportu stosowane są następujące zasady: *produkty są umieszczone w szczelnych opakowaniach, transport odbywa się bezpośrednio do miejsca zdeponowania lub zniszczenia produktów, samochodem służbowym przez upoważnionych pracowników Sekcji HP. Samodzielnej procedury dotyczącej zasad bezpiecznego transportu podejrzanych środków zastępczych nie opracowano.* Kierownik Sekcji HP wyjaśniła również, że stosowane środki bezpieczeństwa przez niedopatrzenie nie zostały ujęte w obowiązującej w PSSE w Zielonej Górze *Procedurze postępowania w przypadku zawiadomienia o podejrzeniu wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych.*

(akta kontroli str. 104-130, 132-136, 183-198, 350-351)

OCENA CZĄSTKOWA

Organizacja pracy w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zielonej Górze umożliwiała realizację zadań z zakresu przeciwdziałania dostępności nowych narkotyków (środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych), jednak w ograniczonym zakresie, związanym z nieobecnością jednego z pracowników, odpowiedzialnego za wprowadzanie danych do bazy SMIOD. Zadania przypisane pracownikom Sekcji, odpowiedzialnym obok zagadnień z zakresu higieny pracy, również za przeciwdziałanie dostępności nowych narkotyków nie uległy zmianie, zarówno po nowelizacji ustawy o PN, jak i po zawarciu Porozumienia z 26 listopada 2018 r. W związku z wprowadzeniem, w wyniku nowelizacji ustawy o PN, w 2018 r., rejestru zatruc środków zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi, który prowadzi Główny Inspektor Sanitarny, dostosowano rozwiązania techniczne w PSSE, natomiast wystąpiły trudności organizacyjne w związku z długotrwałą nieobecnością pracownika odpowiedzialnego za wprowadzanie danych w bazie SMIOD. W okresie objętym kontrolą, poza 2020 r., pracownicy uczestniczyli w szkoleniach, a PPIS zapewnił przygotowanie merytoryczne pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu przeciwdziałania dostępności nowych narkotyków. Nie wprowadzono natomiast adekwatnych rozwiązań

związanych z transportem nowych narkotyków, co stanowi niewystarczające uwzględnienie problematyki nowych narkotyków w uregulowaniach wewnętrznych.

OBSZAR

2. Działania w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków

Opis stanu faktycznego

1. Skala działań PSSE w Zielonej Górze w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków (środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych) po nowelizacji ustawy o PN, która weszła w życie dnia 21 sierpnia 2018 r. - za wyjątkiem orzeczeń o przepadku i zniszczeniu - uległa istotnemu zmniejszeniu. W latach 2017-2020 (do dnia 30 czerwca 2020 r.):

- przeprowadzono trzy kontrole podmiotów, w przypadku których zachodziło podejrzenie wytwarzania lub wprowadzania do obrotu nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych, tj. jedną kontrolę w 2017 r. i dwie – w 2018 r. (przed dniem 21 sierpnia 2018 r.);
- PPIS w Zielonej Górze nie wydawał decyzji dotyczących: wstrzymania wytwarzania produktu, co do którego zachodzi uzasadnione podejrzenie, że jest on środkiem zastępczym, lub wycofania go z obrotu, na czas niezbędny do przeprowadzenia badań mających na celu ustalenie, czy jest on środkiem zastępczym (na podstawie art. 44c ust. 1 ustawy o PN);
- na podstawie art. 44c ust. 4 ustawy o PN, PPIS wydał 30 decyzji dotyczących orzeczenia o przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczeniu ww. produktu, tj. w 2017 r. – sześć decyzji, w 2018 r. - 23 decyzje, z tego po dniu 21.08.2018 r. – 11 decyzji, w 2019 r. – jedną decyzję, a w 2020 r. – żadnej; ww. decyzje administracyjne były wszystkim wydanymi w przedmiocie nowych narkotyków ogółem;
- nie zabezpieczano żadnych produktów, co do których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że są one środkiem zastępczym, nie pobierano próbek do badań laboratoryjnych, nie ponoszono kosztów badań laboratoryjnych i ich nie odzyskiwano;
- zniszczono 39 opakowań produktów o łącznej wadze 24,44 g, w tym: w 2017 r. 9 opakowań o wadze 0,92 g, w 2018 r. – 6 opakowań o wadze 2,29 g²⁴, w 2019 r. – 24 opakowania o wadze 21,23 g, w 2020 r. – żadnego opakowania; w zabezpieczeniu w okresie od 2017 r. do 2020 r. pozostawała jedna próbka o wadze 28,56 g;
- inne organy, takie jak Policja, prokuratura, KAS, nie przekazały PSSE w Zielonej Górze spraw dotyczących wytwarzania środków zastępczych (lub nowych substancji psychoaktywnych) celem prowadzenia postępowań związanych z odpowiedzialnością administracyjną, poza wystąpieniem z wnioskiem o orzeczenie przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie produktów zabezpieczonych przez Policję (33 przypadki) i Urząd Celno-Skarbowy (jeden); w tym: sześć w 2017 r., 22 w 2018 r., pięć w 2019 r. oraz jeden w 2020 r.;
- nie wydano żadnej decyzji administracyjnej w przedmiocie nałożenia kary pieniężnej (art. 52a ustawy o PN); nie wystąpiła sytuacja zapłaty (wyegzekwowania) takiej kary, naczelnicy urzędów skarbowych nie występowali do PPIS o pokrycie kosztów prowadzonego postępowania egzekucyjnego dotyczącego nałożonych kar pieniężnych, a PSSE w Zielonej Górze nie ponosiła żadnych wydatków z tytułu kosztów postępowania egzekucyjnego;

²⁴ Zniszczenia dokonane w dniu 5.02.2018 r. i 24.04.2018 r.

- w związku z nieujawnieniem przypadków wprowadzania do obrotu środków zastępczych nie kierowano do organów ścigania zawiadomień o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa związanego z wytwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu nowych narkotyków, w tym związanych z bezpośrednim narażeniem życia lub zdrowia ludzi;
- po wejściu w życie art. 40a ustawy o PN (z dniem 21.08.2018 r.), dotyczącego zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie wytwarzania, przetwarzania, przerabiania, przywozu, wywozu oraz wprowadzenia do obrotu nowej substancji psychoaktywnej, PSSE w Zielonej Górze nie przeprowadziła żadnej kontroli dotyczącej sprawdzenia zgodności wniosku przedsiębiorcy na prowadzenie takiej działalności ze stanem faktycznym, ani dotyczącej sprawdzenia przestrzegania przepisów ustawy przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia. Ww. sprawy nie były przekazywane PSSE w Zielonej Górze przez Biura ds. Substancji Chemicznych.

W latach 2017-2020 zarejestrowano 44 przypadki zatruc / podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi (żaden nie został potwierdzony), w tym:

- w 2017 r. – dwa przypadki,
- w 2018 r. – 18 przypadków, w jednym wypadku zatrucie zakończyło się zgonem,
- w 2019 r. – 20 przypadków,
- w 2020 r. (do 30 czerwca) – cztery przypadki.

(akta kontroli str. 12-37)

2. Na podstawie art. 30a ustawy o PN, który wszedł w życie 21.08.2018 r., zobowiązano organy inspekcji sanitarnej do utworzenia i prowadzenia rejestru zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi. Zgodnie z tym przepisem PPIS: przyjmuje zgłoszenia o wystąpieniu tych zdarzeń lub podejrzeniu ich wystąpienia od podmiotów wykonujących działalność leczniczą i podmiotów przeprowadzających badanie pośmiertne (ust. 2) oraz udostępnia niezwłocznie zgłoszenie właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu (ust. 5).

Na podstawie dokumentacji związanej ze zgłoszeniami zatruc ustalono, że:

- w okresie od 21.08.2018 r. do 30.06.2020 r. zarejestrowano 25 przypadków zatruc / podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi, w tym w 2018 r. – jeden przypadek, w 2019 r. – 20 przypadków, w 2020 r. (I poł.) – cztery przypadki;
- zgłoszenia były dokonywane w formie elektronicznej na adres e-mail PSSE w Zielonej Górze z wykorzystaniem udostępnionego formularza zgłoszenia przypadku podejrzenia zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną na podstawie art. 30a ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, który przewidywał zamieszczenie wszystkich danych wymaganych tym przepisem;
- większość zgłoszeń dokonał Szpital Uniwersytecki w Zielonej Górze (24 zatrucia), przy czym w okresie od 2.08.2018 r. do 5.06.2019 r. nie przekazał on żadnych danych na temat zatruc / zgonów; jedno zatrucie 5.12.2018 r. (zgon w dniu 7.12.2018 r.) zgłosił SP ZOZ Szpital w Sulechowie;
- zgodnie z art. 30a ust. 4 pkt 3 i 4 ustawy o PN zgłoszenie powinno zawierać m.in. wskazanie środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej, które spowodowały zatrucie, jeżeli zostały ustalone lub stwierdzone w wyniku badania materiału biologicznego lub ujawnione w badaniu pośmiertnym oraz nazwę produktu zawierającego ww. środek lub substancję; ze zgłoszeń wynikało, że nie ustalono środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej, wskazywano w nich na:

- brak danych w tym zakresie (15 wypadków) i dodatkowo: „wg pacjentki pięciokątna tabletką z czaszką” (2), „dopalacz”(3), „narkotyki”(1);
- w jednym wypadku wpisano „nowa substancja psychoaktywna (dopalacz) klozapol”, podczas gdy jest to nazwa handlowa leku;
- zatrucie środkami odurzającymi lub substancjami psychotropowymi (9), w tym wyłącznie jedną substancją: amfetaminą (4), metamfetaminą (1), marihuaną (1) albo kilkoma (3 zatrucia)²⁵, tylko w jednym wypadku wpis w zgłoszeniu wskazuje na dopalacz („czochracz”);
- zgłoszenia dotyczące 16 przypadków wpłynęły do PSSE w Zielonej Górze w terminie określonym w art. 30a ust. 3 ustawy o PN (niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 48 godzin od zatrucia / podejrzenia wystąpienia zatrucia albo zgonu); 9 przypadków z uchybieniem tego terminu - z opóźnieniem wynoszącym od 1 do 44 dni opóźnienia²⁶;
- PPIS udostępnił ww. zgłoszenia:
 - LPWIS w dniu ich otrzymania lub dnia następnego (21 zdarzeń), drugiego dnia od wpływu (2 zdarzenia), trzeciego dnia od wpływu (2 zdarzenia);
 - GIS, za pośrednictwem SMIOD „zatrucia”, w dniu ich otrzymania lub dnia następnego (15 zdarzeń), później (10 zdarzeń²⁷).

Stosownie do art. 30a ust. 5 ustawy o PN państwowy powiatowy inspektor sanitarny udostępnia niezwłocznie zgłoszenie właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu.

Nie wystąpiły rozbieżności pomiędzy danymi wynikającymi z korespondencji dotyczącej zgłoszeń, a danymi przekazywanymi (udostępnianymi) wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu. Nawet gdy podmioty wykonujące działalność leczniczą identyfikowały zatrucie substancjami innymi niż środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne, wykazywano je w zgłoszeniach do LPWIS i w bazie SMIOD.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownika Sekcji na temat trudności w funkcjonowaniu procesu przyjmowania, gromadzenia i udostępniania informacji o zatruciach, w szczególności dotyczących braku przekazywania zgłoszeń przez podmioty lecznicze, nieterminowości ich dokonywania oraz wskazania (identyfikacji) środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej: *PPIS w Zielonej Górze nie posiada wiedzy na temat przyczyn braku zgłoszeń ze Szpitala Uniwersyteckiego w okresie 2.08.2018 do 5.06.2019. Po analizie wpływających zgłoszeń od podmiotów leczniczych w zakresie raportowania podejrzeń zatruc lub zgonów, ujawniono często występującą ich nieterminowość. Kilkakrotnie wysyłane były pisma do w/w podmiotów przypominające o obowiązku terminowego raportowania podejrzeń zatruc i zgonów środkami zastępczymi. Podczas rozmowy telefonicznej z kierownikiem SOR w Szpitalu Uniwersyteckim, ustalono, że opóźnienia w raportowaniu wynikały ze zmian kadrowych na oddziale SOR oraz brakiem czasu. PPIS Zielona Góra raportował do WSSE w Gorzowie oraz umieszczał w bazie SMIOD wskazany środek wg przesłanego raportu z podmiotu leczniczego. Podmioty lecznicze mają problem z identyfikacją substancji zawartej w zażyтым środku przez pacjenta, gdyż z pobranego materiału biologicznego robi się test na obecność jedynie 4 „starych” narkotyków. Szpitale nie robią badań na obecność środków*

²⁵ 1) marihuana, extazy, dopalacz / „czochracz”; 2) amfetamina, LSD, 3) amfetamina, morfina, THC.

²⁶ Zdarzenie z dnia 15.08.2019 r., zgłoszone w dniu 30.09.2019 r. Pozostałe przypadki: 2 – 1 dzień, 2 - 2 dni, 1 – 5 dni, 1 – 6 dni, 1 – 8 dni, 1 – 26 dni.

²⁷ Zgłoszenie 4 zdarzeń dokonane w dniu 6.06.2019, ujęte w SMIOD 20.02.2020 r.,
zgłoszenie 2 zdarzeń dokonane w dniu 4.10.2019, ujęte w SMIOD 7.10.2019 r.;
zgłoszenie 1 zdarzenia dokonane w dniu 18.10.2019, ujęte w SMIOD 21.10.2019 r.,
zgłoszenie 2 zdarzeń dokonane w dniu 23.12.2019 r., ujęte w SMIOD 7.01.2020 r.;
zgłoszenie 1 zdarzenia dokonane w dniu 2.01.2020 r., ujęte w SMIOD 7.01.2020 r.

zastępczych w pobranym materiale biologicznym. PPIS nie ingeruje w treść przekazywanych zgłoszeń dotyczących zażytych produktów.

Z powyższego wynika, że podmioty dokonujące zgłoszeń miały trudności z przestrzeganiem terminowości ich dokonywania, a także związane z wskazaniem (identyfikacją) środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej w zgłoszeniach. Natomiast PSSE w Zielonej Górze w części wypadków udostępniała otrzymane zgłoszenia LPWIS i zamieszczała je w SMIOD z opóźnieniem. Opis nieprawidłowości w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, pkt 1.

(akta kontroli str. 137-179, 283-288)

3. W latach 2018-2020 PSSE kierowała do podmiotów wykonujących działalność leczniczą oraz prowadzących badanie pośmiertne pisma dotyczące zgłaszania przypadków zatruc:

- w dniu 18.06.2018 r. do Szpitala Uniwersyteckiego w Zielonej Górze wysłano pismo przypominające o obowiązku bieżącego zgłaszania każdego przypadku podejrzenia zatruc / zgonów środkami zastępczymi w formie papierowej oraz na nr telefonu alarmowego, w załączeniu przekazano wzór tabeli do zgłoszeń, nadmienić należy, że Szpital Uniwersytecki nie przekazał żadnych danych w okresie od 1.01.2018 r. do 4.06.2018 r.;
- w dniu 29.06.2018 r., w związku z 13 zatruciami w czerwcu 2018 r. wysłano zapytanie, czy ww. Szpital posiada wiedzę o rodzaju i składzie zażywanych substancji przez pacjentów. W odpowiedzi (wpływ 9.07.2020 r.) Dyrektor ds. Lecznictwa poinformował, że Szpital nie dysponuje wiedzą o chemicznym składzie, nazwie ani rodzaju substancji psychoaktywnych lub środków zastępczych (tzw. dopalaczy), zażywanych przez pacjentów, hospitalizowanych w związku z zatruciami. Z przekazanych przez Szpital zgłoszeń wynika, że do końca września 2019 r. nie wskazywano danych w tym zakresie;
- w dniu 22.08.2018 r. wysłano do trzech podmiotów²⁸: pisma informujące o obowiązku zgłaszania w formie elektronicznej na adres e-mail PSSE w Zielonej Górze zatruc/zgonów, przekazując w załączeniu *formularz zgłoszenia przypadku podejrzenia zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną na podstawie art. 30a ust. 4 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*;
- w dniu 21.05.2019 r. wysłano do trzech ww. podmiotów pisma przypominające o obowiązku zgłaszania PPIS w Zielonej Górze zatruc / zgonów środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną, albo podejrzenia wystąpienia takiego zatrucia, albo zgonu, którego przyczyną mogła być albo było zatrucie SZ lub NSP. Szpital Uniwersytecki nie przekazywał żadnych zgłoszeń w okresie od 2.08.2018 r. do 5.06.2019 r.;
- w dniu 16.09.2019 r. wysłano do ww. podmiotów zapytanie celem ustalenia miejsc wykonywania sekcji zwłok, miejsc (podmiotów), gdzie wykonywane są badania toksykologiczne materiału biologicznego pobranego podczas sekcji zwłok, podejrzeń zgonów lub zgonów spowodowanych zażyciem „nowych narkotyków”; uzyskane informacje przekazano do WSSE w Gorzowie i wynika z nich, że sekcje zwłok są wykonywane w Zakładzie Patomorfologii Szpitala Uniwersyteckiego w Zielonej Górze oraz w Prosektorium na Cmentarzu Komunalnym w Zielonej Górze, badania toksykologiczne wykonywane są w Katedrze i Zakładzie Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, nie odnotowano zgonów spowodowanych użyciem substancji psychoaktywnych innych niż alkohol;

²⁸ 1) Szpital Uniwersytecki im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze Szpitalny Oddział Ratunkowy, 2) SP ZOZ Szpital w Sulechowie, 3) Zielonogórski Zakład Usług Miejskich Sp. z o.o., w skład którego wchodzi Miejski Zakład Pogrzebowy, gdzie wykonywane są sekcje zwłok, na zarządzenie prokuratora.

- w dniu 10.10.2019 r. wysłano do Szpitala Uniwersyteckiego w Zielonej Górze Szpitalny Oddział Ratunkowy, pismo przypominające o obowiązku zgłaszania PPIS w Zielonej Górze zatruc / zgonów środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną, albo podejrzania wystąpienia takiego zatrucia, albo zgonu, którego przyczyną mogła być albo było zatrucie ŚZ lub NSP w terminie 48 godzin od wystąpienia / podejrzania ww. w związku z nieprzestrzeganiem tego terminu; zauważyć należy, że w dniu 30.09.2019 r. Szpital Uniwersytecki zgłosił ze znacznym opóźnieniem 2 zdarzenia (z 15.08.2019 r., z 22.09.2019 r.), a 10.10.2019 r. jedno zdarzenie (z 12.09.2019 r.);
- w dniu 3.08.2020 r. wysłano do trzech podmiotów²⁹ pismo przypominające o obowiązku zgłaszania PPIS w Zielonej Górze zatruc / zgonów ŚZ lub NSP.

Poza ww. PPIS nie wydawał / nie kierował do podmiotów wykonujących działalność leczniczą oraz podmiotów prowadzących badanie pośmiertne, funkcjonujących na obszarze Miasta Zielonej Góry i powiatu zielonogórskiego wytycznych, rekomendacji odnośnie do zabezpieczania próbek do badań, czy realizowania nałożonych obowiązków w zakresie zgłaszania przypadków zatruc. Nie zostały opracowane ogólne, jednolite zasady w tym zakresie, zamieszczone, np. na stronie BIP PSSE w Zielonej Górze. Wyjaśniając przyczyny tej sytuacji Kierownik Sekcji powołała się na opisane powyżej pisma przypominające i wskazała: *ogólne zasady dotyczące zabezpieczania próbek podejrzanych środków oraz poddanie ich badaniom nie zostały opracowane, gdyż podmioty lecznicze do tej pory nie występowały do organów inspekcji sanitarnej na terenie powiatu zielonogórskiego o takie zabezpieczenie oraz badanie. Laboratorium PPIS w Zielonej Górze nie wykonuje tego typu badań. Ponadto, w celu prawidłowego realizowania przez podmioty przepisów art. 30a ustawy o narkomanii, do końca listopada br. zostanie na stronie internetowej PSSE Zielona Góra umieszczona w zakładce „dopalacze” informacja o tym obowiązku oraz wzór formularza do pobrania.*

W toku kontroli NIK na stronie internetowej PSSE w Zielonej Górze, w zakładce dopalacze zamieszczono informację na temat ustawowego obowiązku zgłoszeń zatruc oraz stosowny formularz³⁰.

Poza powołanymi powyżej zgłoszonymi w rozmowie przyczynami opóźnień w raportowaniu zatruc (zmiany kadrowe oraz brak czasu) przez kierownika SOR Szpitala Uniwersyteckiego w Zielonej Górze, podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz prowadzące badania pośmiertne nie zwracały się do PPIS z informacjami o problemach występujących w realizacji tych obowiązków.

(akta kontroli str. 151-153, 162-179, 283-288)

4. W okresie objętym kontrolą (21.08.2018 r. do 30.06.2020 r.) w PSSE w Zielonej Górze były prowadzone wyłącznie sprawy dotyczące wydania decyzji na podstawie art. 44c ust. 4 i 5 ustawy o PN. Od dnia 21.08.2018 r. rozpoczęło się i było prowadzonych pięć spraw, które wpłynęły:

- 1) 22.08.2018 r. dotycząca W. Ł. zakończona wydaniem decyzji 24.09.2018 r.;
- 2) 28.08.2018 r. dotycząca M. J. zakończona wydaniem decyzji 22.10.2018 r.;
- 3) 28.08.2018 r. dotycząca B. U. zakończona wydaniem decyzji 22.10.2018 r.;
- 4) 28.08.2018 r. dotycząca Ł.L. zakończona wydaniem decyzji 22.10.2018 r.;
- 5) 12.03.2019 r. dotycząca M.K. (przesyłka pocztowa *poste restante* w urzędzie pocztowym w Zielonej Górze adresowana na ww.) zakończona wydaniem decyzji 17.05.2019 r.

²⁹ 1) Szpital Uniwersytecki im. Karola Marcinkowskiego w Zielonej Górze Szpitalny Oddział Ratunkowy, 2) SP ZOZ Szpital w Sulechowie, 3) Prokuratura Rejonowa w Zielonej Górze.

³⁰ http://edu.wsse.gorzow.pl/zielonagora/index.php?option=com_k2&view=item&id=843.srodki-zastepcze-nowe-substancje-psychoaktywne&Itemid=553 [dostęp 1.12.2020 r.]

Ponadto po nowelizacji ustawy o PN wydano siedem decyzji w sprawach, w których wnioski wpłynęły przed tym dniem, sześć spośród nich zostało wykonanych przez PSSE w Zielonej Górze poprzez zniszczenie środków objętych decyzjami (w dniu 11.01.2019 r.).

W czterech wypadkach Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze, a w jednym – Prokuratura Rejonowa w Świebodzinie skierowała wniosek o wydanie decyzji orzekającej przepadek na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie zabezpieczonych i niezużytych do badań substancji³¹, jednak PPIS w Zielonej Górze odesłał akta wskazując, że wykazywane we wniosku substancje nie są już objęte jego nadzorem. Wszystkie sprawy dotyczyły osób fizycznych i środków zabezpieczonych w toku postępowań prowadzonych przez inne organy: Policji (poza pkt 5) lub Krajowej Administracji Skarbowej (pkt 5).

W okresie objętym kontrolą, po dniu 21.08.2018 r. nie przeprowadzono żadnej kontroli w obszarze środków zastępczych, poza sprawami dotyczącymi przypadku i zniszczenia nie prowadzono żadnych postępowań w tym obszarze, nie nałożono żadnych kar pieniężnych, nie ponoszono kosztów badań, nie zatrzymywano produktów.

(akta kontroli str. 180-185)

Szczegółowa kontrola postępowań wymienionych powyżej (w pkt 1-5) wykazała, że po zabezpieczeniu przez inne organy³² próbki zostały zbadane odpowiednio w Laboratorium Kryminalistycznym Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie Wlkp. oraz w Laboratorium Celno-Skarbowym Mazowieckiego Urzędu Celno-Skarbowego. Ww. były przechowywane w składnicy dowodów rzeczowych KMP w Zielonej Górze oraz w Centralnym Laboratorium Celno-Skarbowym w Otwocku.

Właściwe organy skierowały do PPIS wnioski o wydanie na podstawie art. 44c ust. 4 i 5 ustawy o PN decyzji orzekającej przepadek na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie zabezpieczonego i niezużytego do badań:

- 1) suszu roślinnego koloru zielonobrazowego zawierającego w swoim składzie środek zastępczy o nazwie AB-CHMINACA, o łącznej masie 0,99 g;
- 2) proszku zawierającego izomer CMC - 1,90 g;
- 3) proszku zawierającego izomer CMC - 19,38 g;
- 4) proszku zawierającego izomer CMC - 39,18 g;
- 5) tabletek zawierających w składzie środek zastępczy - klonazolam oraz flunitrazolam o łącznej masie 1,35 g.

W czterech sprawach wnioski skierowała Komenda Miejska Policji w Zielonej Górze³³, w jednej PPIS m.st. Warszawa przekazał zgodnie z właściwością miejscową wniosek, który wpłynął z Oddziału Celnego i Poczтового w Warszawie Delegatury Urzędu Celno-Skarbowego³⁴.

Zgodnie z opiniami wydanymi na podstawie przeprowadzonych badań chemicznych były to nowe substancje psychoaktywne lub środki zastępcze³⁵. Wskazać należy, że w odniesieniu do czterech spraw ww. badania były przeprowadzone w 2015 r. lub 2016 r. (przed nowelizacją ustawy o PN), natomiast w momencie wszczęcia postępowania (wpływu wniosku, co nastąpiło po ponad 2,5 roku od badań) i wydania decyzji nie były to środki zastępcze, ponieważ zmienił się charakter prawny tych

³¹ 1) 8.02.2019 r., 2) 21.05.2019 r., 3) 4.06.2019 r., 4) 17.02.2020 r.

³² 1) dowód rzeczowy po przeszukaniu 18.11.2015 r. przez KMP w Zielonej Górze; 2) dowód rzeczowy zabezpieczony 7.11.2015 r. przez KMP w Zielonej Górze; 3) dowód rzeczowy zabezpieczony 7.11.2015 r. przez KMP w Zielonej Górze; 4) dowód rzeczowy zabezpieczony 7.11.2015 r. przez KMP w Zielonej Górze; 5) środek zatrzymany przez Służbę Celno-Skarbową 19.01.2019 r. (protokół).

³³ Wniosek dotyczący pkt 1 w dniu 22.08.2018 r. i wniosek dotyczący pkt 2-4 w dniu 28.08.2018 r.

³⁴ Wniosek wpłynął do PPIS m.st. Warszawa dnia 19.02.2019 r., do PPIS w Zielonej Górze w dniu 12.03.2019 r.

³⁵ 1) opinia z 15.04.2016 r., 2) opinia z 12.11.2015 r., 3) opinia z dnia 13.11.2015 r., 4) opinia z dnia 13.11.2015 r., 5) opinia z dnia 30.01.2019 r.

substancji. Stosownie do art. 44c ust. 4 i 5 ustawy o PN właściwy państwowy inspektor sanitarny orzeka o przepadku produktu na rzecz Skarbu Państwa i zniszczeniu, jeżeli ten produkt jest środkiem zastępczym. PPIS w Zielonej Górze wydał decyzje zgodnie z wnioskiem. Opis nieprawidłowości w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, w pkt 2.

Wniosek dotyczący pkt 2-4, który wpłynął do PSSE w Zielonej Górze w dniu 28.08.2018 r. obejmował również żądanie orzeczenia o przepadku i zniszczeniu: substancji, w której stwierdzono zawartość: izomeru CMC o wadze 40,77 g, 3-CMC o wadze 1,57 g, 4-CMC o wadze 1,67 g, 4-CMC o wadze 1,67g, 3-CMC o wadze 0,25g. W tym zakresie sprawa do dnia kontroli nie została załatwiona. Opis nieprawidłowości w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, w pkt 3.

Poza ww. przypadkiem, PPIS wydał decyzje na podstawie art. 44c ust. 4 i 5 ustawy o PN orzekając przepadek na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie zabezpieczonego i niezucyżtego do badań produktu, zgodnie z wnioskiem. Decyzje zostały wydane w terminie określonym w art. 35 § 3 kpa, z uwzględnieniem art. 35 § 5 kpa (termin związany z zawiadomieniem strony o wszczęciu postępowania administracyjnego oraz z możliwością zapoznania się z materiałem sprawy w terminie 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia). Od decyzji nie zostały wniesione odwołania.

Jedna decyzja do dnia kontroli została wykonana - w dniu 11.01.2019 r. przeprowadzono zniszczenie produktu będącego przedmiotem decyzji. Zniszczenia dokonano komisyjnie, a z czynności sporządzono protokół zniszczenia, który zawierał elementy wskazane w art. 44c ust. 5 ustawy o PN.

(akta kontroli str. 185-261, 301)

5. W okresie objętym kontrolą PPIS w Zielonej Górze nie podejmował czynności związanych z nadzorem nad nowymi substancjami psychoaktywnymi realizowanym w ramach kontroli spełniania obowiązków wynikających z przepisów ustawy o PN, o którym mowa w art. 40d ustawy o PN.

(akta kontroli str. 34-35)

6. W tym okresie nie kierowano do organów ścigania zawiadomień o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa, co wynikało z nieujawnienia przypadków wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

(akta kontroli str. 33)

7. Po dniu 21.08.2018 r. do PSSE w Zielonej Górze wpłynęło pięć wniosków o orzeczenie przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie wymienionych w nich substancji³⁶, w wypadku których PPIS nie wydał przedmiotowych decyzji, tj.:

- wniosek z KMP w Zielonej Górze z 8.02.2019 r., w odpowiedzi na który w dniu 14.06.2019 r. (po ponad czterech miesiącach) PPIS poinformował „substancja 4-CEC jest w wykazie i aktualnie jest nową substancją psychoaktywną, działania Inspekcji Sanitarnej obejmują wyłącznie nadzór nad środkami zastępczymi i NSP, które nie są wymienione w załącznikach ustawy i rozporządzenia” – ww. sprawa była załatwiana ponad cztery miesiące, opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, pkt 4;
- wniosek z KMP w Zielonej Górze z 4.06.2019 r., w odpowiedzi na który w dniu 14.06.2019 r. PPIS poinformował wnioskodawcę j/w w odniesieniu do substancji alfa-PiHP;
- wniosek z KMP w Zielonej Górze z 4.06.2019 r., na który w dniu 14.06.2019 r. PPIS odpowiedział j/w, wskazując, że substancja AB-CHIMNACA jest w wykazie środków odurzających grupa I-N;

³⁶ Poza wnioskiem z 28.08.2018 r. niezalutwionym w części, opis powyżej w pkt 4 i w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, pkt 3.

- we wrześniu 2019 r. Prokuratura Rejonowa w Świebodzinie złożyła wniosek o orzeczenie przepadku i zniszczenia produktu, w wypadku którego wszczęto postępowanie po nowelizacji ustawy PN na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o PN (posiadania środków odurzających i psychotropowych), dnia 17.11.2019 r. PPIS zwrócił akta sprawy, wskazując, że prokurator prowadzący postępowanie karne, które zostało zakończone umorzeniem powinien wystąpić do sądu o orzeczenie przepadku i zniszczenie przedmiotowych produktów (stosownie do art. 70 ust. 2 ww. ustawy);
- w dniu 17.02.2020 r. KMP w Zielonej Górze wystąpiła z wnioskiem o orzeczenie przepadku na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie produktu, w wypadku którego wszczęto postępowanie po nowelizacji ustawy PN na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o PN (posiadania środków odurzających i psychotropowych), a PPIS 19.02.2020 r. zwrócił akta sprawy, wskazując jak wyżej.

W związku ze sprawami dotyczącymi przepadku i zniszczenia środków zastępczych, których status prawny zmienił się po 21 sierpnia 2018 r. i nie są już środkami zastępczymi, PPIS w Zielonej Górze w dniu 1.10.2019 r. zwrócił się do LPWIS w Gorzowie Wlkp. z prośbą o wskazanie sposobu załatwienia tych spraw, powołując się na cztery sprawy (wymienione powyżej, tiret pierwsze do czwartego). W odpowiedzi LPWIS poinformował³⁷, że „po konsultacji z funkcjonariuszami Komendy Wojewódzkiej Policji oraz Prokuratorem Prokuratury Rejonowej w Zielonej Górze w przypadku sprawy przesłanej z Komendy Powiatowej Policji w Zielonej Górze przesłać akta do Prokuratury Rejonowej w Zielonej Górze, a w przypadku sprawy przesłanej z Komendy Powiatowej Policji w Sulechowie - do Prokuratury Rejonowej w Świebodzinie”.

(akta kontroli str. 181, 199-236, 264-280)

8. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki, aby PPIS pomimo otrzymania od innych organów materiałów do prowadzenia spraw z zakresu środków zastępczych, w tym wyników badań, wskazujących, że zabezpieczone produkty są środkami zastępczymi kierował do powtórnej analizy laboratoryjnej przekazany materiał, celem prowadzenia postępowań administracyjnych.

(akta kontroli str. 181)

9. Rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2 oraz obowiązywanie ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³⁸ nie wpłynęło w 2020 r. na sprawność działania PPIS w zakresie zadań związanych z nowymi narkotykami (środkami zastępczymi). Zdaniem kierownika Sekcji *nie miało to większego wpływu na zakres zadań realizowanych w temacie środków zastępczych. Obecnie głównym zadaniem jest raportowanie meldunków o zatruciach środkami zastępczymi i NSP. Zadania te są realizowane na bieżąco. Obecność nowego pracownika w sekcji oraz dobra organizacja pracy, znacznie pomogła w sprawnej realizacji zadań w zakresie „dopalaczy”.*

(akta kontroli str. 285, 290)

10. PSSE w Zielonej Górze nie podejmowała działań na rzecz ograniczania dostępności nowych narkotyków w cyberprzestrzeni (internet i inne sieci teleinformatyczne). Według Kierownika Sekcji HP *brak działań w cyberprzestrzeni spowodowana jest przede wszystkim brakiem przeszkolenia pracowników oraz wiedzy w zakresie efektywnego i bezpiecznego działania na rzecz ograniczania dostępności nowych narkotyków w internecie. Ponadto pracownik wytypowany do*

³⁷ Pismem NS-HP.9011.73.2019 z dnia 5.11.2019 r.

³⁸ Dz. U. poz. 374 ze zm.

zajmowania się sprawami środków zastępczych i NSP, realizuje swój plan kontroli obiektów oraz inne zadania, w takim samym zakresie jak pozostali pracownicy. Oznacza to brak możliwości czasowych na dodatkową pracę w cyberprzestrzeni. Wiadome nam jest, że działania w cyberprzestrzeni są stale prowadzone przez pracowników Wydziału do Walki z Narkotykami KMP w Zielonej Górze, którzy posiadają fachową wiedzę i kompetencje w tym zakresie.

(akta kontroli str. 285, 290)

11. W badanym okresie działalność PPIS w zakresie nowych narkotyków (środków zastępczych) nie była przedmiotem skarg i wniosków lub petycji.

(akta kontroli str. 290)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. PSSE w Zielonej Górze z opóźnieniem udostępniała otrzymane zgłoszenia zatruc środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenia wystąpienia takich zatruc albo zgonów: Lubuskiemu Wojewódzkiemu Państwowemu Inspektorowi Sanitarnemu poprzez meldunki doraźne, a Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu zamieszczając je w SMIOD „Zatrucia”. PPIS spośród 25 zdarzeń udostępnił nieterminowo zgłoszenia:

- LPWIS drugiego dnia od wpływu (2 zdarzenia), trzeciego dnia od wpływu (2 zdarzenia)³⁹, wymagane bezzwłocznie⁴⁰;
- GIS, za pośrednictwem SMIOD „zatrucia”, później niż w dniu ich otrzymania lub dnia następnego (10 zdarzeń⁴¹), przy czym w tym zakresie wystąpiły opóźnienia wynoszące ponad osiem miesięcy (4 zdarzenia).

Tym samym naruszono art. 30a ust. 5 ustawy o PN, stanowiący, że państwowy powiatowy inspektor sanitarny udostępnia niezwłocznie zgłoszenie właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu oraz Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu. Kierownik Sekcji wyjaśniła, że *raportowanie zgłoszeń zatruc do LPWIS odbywa się bezzwłocznie po otrzymaniu ich z podmiotu leczniczego, a zaistniałe opóźnienie wynikało m.in. z przerwy w pracy spowodowanej weekendem. Opóźnienia w raportowaniu zatruc do bazy SMIOD zdarzały się pracownikom za to odpowiedzialnym z powodu częstej i długotrwałej absencji jednego z nich oraz zwykłego niedopatrzenia. Obecnie po zmianach kadrowych (nowy pracownik) do takich zdarzeń nie dochodzi. Raporty do bazy SMIOD wpisywane są bezzwłocznie.*

(akta kontroli str. 137-160, 283, 288)

2. PPIS w Zielonej Górze wydał cztery decyzje orzekające przepadek na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie na podstawie art. 44c ust. 4 i 5 ustawy o PN w odniesieniu do:

- 1) suszu roślinnego koloru zielonobrazowego zawierającego w swoim składzie środek zastępczy o nazwie AB-CHMINACA, o łącznej masie 0,99 g;
- 2) proszku zawierającego izomer CMC - 1,90 g;
- 3) proszku zawierającego izomer CMC - 19,38 g;
- 4) proszku zawierającego izomer CMC - 39,18 g,

³⁹ Zgłoszenie 2 zdarzeń dokonane w dniu 30.09.2019 r. (poniedziałek), udostępnione LPWIS w dniu 2.10.2019 r., zgłoszenie 2 zdarzeń dokonane w dniu 4.10.2019 r. (piątek), udostępnione w dniu 7.10.2019 r. (poniedziałek).

⁴⁰ Na podstawie pisma LPWIS w Gorzowie Wlkp. nr NS-HŻ.9022.4.100.2014.AC-W z dnia 31.07.2014 r.

⁴¹ Zgłoszenie 4 zdarzeń dokonane w dniu 6.06.2019, ujęte w SMIOD 20.02.2020 r. (opóźnienie wyniosło 258 dni), zgłoszenie 2 zdarzeń dokonane w dniu 4.10.2019, ujęte w SMIOD 7.10.2019 r. (opóźnienie wyniosło 2 dni); zgłoszenie 1 zdarzenia dokonane w dniu 18.10.2019, ujęte w SMIOD 21.10.2019 r. (opóźnienie wyniosło 2 dni); zgłoszenie 2 zdarzeń dokonane w dniu 23.12.2019 r., ujęte w SMIOD 7.01.2020 r. (opóźnienie wyniosło 14 dni); zgłoszenie 1 zdarzenia dokonane w dniu 2.01.2020 r., ujęte w SMIOD 7.01.2020 r. (opóźnienie wyniosło 4 dni).

przy czym produkt wymieniony w pkt 1 w dniu wszczęcia postępowania i wydania decyzji był środkiem odurzającym grupy I-N wymienionym pod poz. 194 w wykazie⁴², natomiast wskazanie w opinii z 2015 r. „izomer CMC substancja z grupy pochodnych katynonu” po dniu 21.08.2018 r. nie pozwala na jej zaliczenie do środków zastępczych⁴³. Laboratorium Kryminalistyczne Komendy Wojewódzkiej Policji w Gorzowie, które wykonywało przedmiotową opinię, w toku kontroli NIK udzieliło informacji, że określenie „izomer CMC – substancja z grupy pochodnych katynonu” jest określeniem ogólnym, wskazującym na to, że w badanej substancji stwierdzono obecność któregoś z trzech izomerów CMC, tj. 2-CMC, 3-CMC lub 4-CMC. W 2015 r. tut. Laboratorium nie posiadało wzorców certyfikowanych (materiałów odniesienia) substancji z grupy chlorometkatynonów (CMC), stąd biorąc pod uwagę, że w wówczas obowiązującym stanie prawnym każdy z tych izomerów był klasyfikowany jako środek zastępczy, nie wskazywano w opiniach jednoznacznie, który z izomerów był przedmiotem badań. Na podstawie obecnych przepisów [...], od 21.08.2018 r. określenie substancji jako „izomer CMC” nie pozwala na jej sklasyfikowanie. Ponadto Naczelnik Laboratorium Kryminalistycznego wskazał, że by poprawnie zakwalifikować substancję należy wykonać ponownie badania zabezpieczonych substancji lub należy zweryfikować poprzednio otrzymane wyniki (np. przeszukanie w nowych bazach danych), by móc określić obecność któregoś z trzech izomerów.

Zgodnie z zasadą prawdy obiektywnej, o której mowa w art. 7 kpa, w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli. W odniesieniu do substancji wymienionych w pkt 2-4 bez dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego PPIS orzekł o przepadku i zniszczeniu, w konsekwencji w przypadku nienależytego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy w zakresie statusu substancji „izomer CMC” może to skutkować błędnym zastosowaniem art. 44c ust 4 i 5 ustawy o PN.

Natomiast w zakresie substancji wymienionej w pkt 1 PPIS orzekł o przepadku i zniszczeniu środka odurzającego, błędnie stosując art. 44c ust. 4 i 5 ustawy o PN, który to przepis upoważnia do orzekania jedynie w odniesieniu do środków zastępczych.

Zgodnie z art. 156 § 1 pkt 2 i § 2 kpa organ administracji publicznej stwierdza nieważność decyzji, która wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącem naruszeniem prawa. Nie stwierdza się nieważności decyzji gdy decyzja wywołała nieodwracalne skutki prawne.

Takie skutki jedna z ww. decyzji decyzja wywarła - w dniu 11.01.2019 r. PSSE w Zielonej Górze zniszczyła produkt wymieniony w pkt 1.

⁴² W Wykazie środków odurzających z podziałem na grupy, o których mowa w art. 31 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, oraz ze wskazaniem środków odurzających grupy IV-N dopuszczonych do stosowania w lecznictwie zwierząt zgodnie z art. 33 ust. 2 tej ustawy, załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych (Dz.U. poz. 1591) wersja archiwalna, obowiązująca od: 21 sierpnia 2018 r. do: 26 września 2019 r.; obecnie, od 27.09.2019 r. – załącznik nr 1, poz. 45 wykazu substancje psychotropowe grupy II-P.

⁴³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych (Dz.U. poz. 1591) wersja archiwalna, obowiązująca od: 21 sierpnia 2018 r. do: 26 września 2019 r.:

Załącznik nr 1 - Wykaz substancji psychotropowych z podziałem na grupy, o których mowa w art. 32 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Substancje psychotropowe grupy I-P, np. 3-CMC, 4-CMC oraz: sole substancji zamieszczonych w tej grupie w każdym przypadku, gdy istnienie takich soli jest możliwe i stereoisomery substancji zamieszczonych w tej grupie, jeżeli istnienie takich stereoisomerów jest możliwe w ramach użytego oznaczenia chemicznego, chyba że takie stereoisomery są wyraźnie wyłączone.

Załącznik nr 3 – Wykaz nowych substancji psychoaktywnych: 1. Wykaz nowych substancji psychoaktywnych z określeniem ich nazw i oznaczeń chemicznych 2-CMC oraz sole nowych substancji psychoaktywnych wyżej wymienionych, jeżeli istnienie takich soli jest możliwe. 3. Pochodne katynonu (2-amino-1-fenylpropan-1-onu) - grupa II-NPS.

Natomiast w odniesieniu do pkt 2-4 decyzje nie zostały wykonane - produkt do dnia kontroli NIK nie został zniszczony.

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownik Sekcji wnioski z KMP w Zielonej Górze o przepadek i zniszczenie środków zastępczych wpłynęły niedługo po zmianie przepisów ustawy o PN, co spowodowało nieprawidłowości w postaci wszczęcia postępowań administracyjnych w przedmiotowych sprawach. *Przyczyną tego stanu było niedopatrzenie pracownika oraz brak dostatecznej wiedzy z zakresu nowelizacji ustawy. Ponadto sugerowanie się opinią laboratorium kryminalistycznego w załączonym wniosku, przyczyniło się do niewłaściwej klasyfikacji środków i tym samym uznanie ich za środki zastępcze. Decyzje w w/w przypadkach stały się prawomocne jednak po ich weryfikacji wstrzymano się od dokonania zniszczenia tych środków. Dokonano jedynie zniszczenia środka AB-CHMINACA 11 stycznia 2019 r. Kolejne wnioski o przepadek i zniszczenie z Policji były już oddalane i akta spraw zwracane.*

(akta kontroli str. 186-237, 262-263, 284-289)

3. Pomimo że w dniu 28.08.2018 r. do PSSE w Zielonej Górze wpłynął wniosek z KMP w Zielonej Górze obejmujący żądanie orzeczenia o przepadku i zniszczeniu: substancji, w której stwierdzono zawartość: izomeru CMC o wadze 40,77 g, 3-CMC o wadze 1,57 g, 4-CMC o wadze 1,67 g, 4-CMC o wadze 1,67g, 3-CMC o wadze 0,25g, do dnia kontroli 25.11.2020 r. sprawa nie została załatwiona, w szczególności nie odmówiono wszczęcia postępowania stosownie do art. 61a kpa. Substancja 3-CMC i 4-CMC to substancje psychotropowa grupy II-P⁴⁴.

Kierownik Sekcji wyjaśniła, że wniosek KMP w Zielonej Górze został rozpatrzony w zakresie 3 osób fizycznych, gdzie wydane zostały decyzje administracyjne o przepadku i zniszczeniu, co do pozostałych środków, sprawa zostanie wyjaśniona i zamknięta w trybie pilnym po powrocie pracownika prowadzącego tę sprawę [...], ze zwolnienia lekarskiego w związku z zachorowaniem na Covid-19.

(akta kontroli str. 199-237, 285, 289, 300)

4. Ponad cztery miesiące PSSE w Zielonej Górze załatwiała wniosek z 8.02.2019 r. KMP w Zielonej Górze o orzeczenie przepadku i zniszczenia substancji w nim wymienionej. Dopiero w dniu 14.06.2019 r. PPIS poinformował „substancja 4-CEC jest w wykazie i aktualnie jest nową substancją psychoaktywną, działania Inspekcji Sanitarnej obejmują wyłącznie nadzór nad środkami zastępczymi i NSP, które nie są wymienione w załącznikach ustawy i rozporządzenia”. Tym samym naruszono zasadę szybkości postępowania, wyrażoną w art. 12 § 1 kpa, zgodnie z którą organy administracji publicznej powinny działać w sprawie wnikliwie i szybko, posługując się możliwie najprostszymi środkami prowadzącymi do jej załatwienia. Wyjaśniając przyczynę długotrwałego załatwiania sprawy Kierownik Sekcji stwierdziła: *w związku ze zmianą ustawy o narkomanii pojawiły się problemy nieuregulowane ustawą, dotyczące środków, które były „dopalaczami” (przed sierpniem 2018 r.) a już nie są i kto ma dokonać ich przepadku i zniszczenia. Temat był długo analizowany przez prawnika naszej jednostki oraz organ nadzórny. Następnie poinformowano nas o planowanym spotkaniu na szczelbu wojewódzkim Inspektora Sanitarnego, Komendanta Policji i Prokuratora Rejonowego, którzy mieli ustalić jasne zasady działania w tym zakresie. Po pewnym czasie PPIS w Zielonej Górze otrzymał pismem z dnia 5.11.2019 znak: NS-EP.9011.73.2019, wskazówki jak działać w zakresie starych „dopalaczy”. Kolejne wnioski z Policji o przepadek i zniszczenie były rozpatrywane w trybie natychmiastowym.*

⁴⁴ W dniu wpływu wniosku obowiązywało rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 sierpnia 2018 r. w sprawie wykazu substancji psychotropowych, środków odurzających oraz nowych substancji psychoaktywnych (Dz.U. poz. 1591), Załącznik nr 1 - Wykaz substancji psychotropowych z podziałem na grupy, o których mowa w art. 32 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Substancje psychotropowe grupy I-P.

Wskazówek udzielił LPWIS pismem z 5.11.2019 r. - opis powyżej, w pkt 7.
(akta kontroli str. 264-268, 279-280, 285, 290)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą PPIS w Zielonej Górze udostępniał wojewódzkiemu inspektorowi sanitarnemu i GIS zgłoszenia zatruc nowymi narkotykami albo podejrzenia wystąpienia takich zatruc, zgonów, których przyczyną mogło być lub było zatrucie ww., przy czym z naruszeniem terminu z art. 30a ust. 5 ustawy o PN przekazał LPWIS informacje o czterech zdarzeniach (16%), a GIS za pośrednictwem SMIOD „Zatrucia” - o 10 (40% zdarzeń). Pojawiły się trudności w terminowym przekazywaniu zgłoszeń przez podmioty lecznicze (a także brak zgłoszeń przez 10 miesięcy) oraz związane z ustaleniem środka zastępczego lub nowej substancji psychoaktywnej. W związku z tym PPIS w Zielonej Górze kierował do trzech podmiotów pisma przypominające o tym obowiązku oraz zapytania dotyczące zażytych substancji, sekcji zwłok, czy badań toksykologicznych, co świadczy o rzetelności podejmowanych działań. W toku kontroli NIK ogólne, jednolite zasady w zakresie zgłoszeń zamieszczono na stronie internetowej PSSE w Zielonej Górze.

Po nowelizacji ustawy o PN nastąpiło zmniejszenie skali działań PSSE w Zielonej Górze w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków (środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych). PPIS nie prowadził kontroli podmiotów, wydawał jedynie decyzje o orzeczeniu przepadku i zniszczeniu produktów zabezpieczonych przez inne organy. Postępowania w tym zakresie w większości prowadził jednak nieprawidłowo – orzekając w odniesieniu do substancji, które nie były już środkami zastępczymi, do czego nie był upoważniony w świetle ustawy o PN (cztery na pięć zbadanych decyzji). Wynikało to z braku analizy w momencie orzekania statusu prawnego produktu i kierowaniem się wynikami badań laboratoryjnych sprzed zmiany przepisów w tym zakresie. W jednym wypadku PPIS rozstrzygnął w odniesieniu do części wniosku złożonego przez Policję, nie załatwiając sprawy w odniesieniu do pozostałych produktów w nim wymienionych, co jest działaniem nieprawidłowym. Poza ww. nie wystąpiły przypadki, w których PPIS nie załatwił sprawy w związku ze złożonymi wnioskami o zniszczenie – w odniesieniu do pięciu wniosków, które wpłynęły w latach 2019-2020 i nie dotyczyły już środków zastępczych, PPIS w Zielonej Górze poinformował wnioskodawcę, że wniosek dotyczy środków nieobjętych jego nadzorem, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Przy czym w związku z jedną sprawą udzielił takiej informacji po czterech miesiącach, co należy ocenić jako działanie nierzetelne. Rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2 nie wpłynęło w 2020 r. na sprawność działania PPIS w zakresie zadań związanych z nowymi narkotykami (środkami zastępczymi), co jest związane ze zmniejszeniem zadań w tym obszarze.

PSSE w Zielonej Górze nie podejmowała działań na rzecz ograniczania dostępności nowych narkotyków w cyberprzestrzeni, co związane jest z brakiem przeszkolenia i wiedzy, realizacją przez pracowników innych zadań z zakresu higieny pracy, brakiem czasu, a także prowadzeniem takich działań przez funkcjonariuszy Wydziału do Walki z Narkotykami KMP w Zielonej Górze.

OBSZAR

3. Współpraca z innymi organami administracji publicznej w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków

Opis stanu faktycznego

1. PSSE w Zielonej Górze współpracowała z organami administracji publicznej w opisywanym powyżej zakresie, tj.:

- z jednostkami Policji, zwłaszcza z KMP w Zielonej Górze, Wydziałem do Walki z Przestępczością Narkotykową i organami Prokuratury Rejonowej na terenie Miasta Zielona Góra i powiatu zielonogórskiego – w sprawach związanych z orzekaniem o przepadku i zniszczeniu zabezpieczonych w toku postępowań prowadzonych przez ww. środków zastępczych;
- z Komendą Wojewódzką Policji w Gorzowie Wlkp., gdzie prowadzony jest magazyn zabezpieczonych przez PSSE w Zielonej Górze środków zastępczych;
- z jednostkami Krajowej Administracji Skarbowej – w zakresie szkolenia oraz w sprawach związanych z orzekaniem o przepadku i zniszczeniu zabezpieczonych środków zastępczych;
- z podmiotami leczniczymi (Szpital Uniwersytecki w Zielonej Górze oraz SP ZOZ w Sulechowie) w zakresie zawiadamiania o zatruciach lub zgonach.

Nie wystąpiła sytuacja, aby odmówiono współpracy. Jak wyjaśniła Kierownik Sekcji HP *po nowelizacji ustawy o PN, znacznie zmniejszyła się ilość zadań z zakresu przeciwdziałania dostępności środków zastępczych i NSP w PPIS w Zielonej Górze, a tym samym ograniczył się zakres współpracy. Nadal ściśle współpracujemy z Wydziałem dw. z Przestępczością Narkotykową [...] (telefoniczne powiadomienie i kontrola Policji w podejrzanym podmiocie). Od tamtej pory była to jedna inicjatywa w zakresie przeciwdziałania wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub NSP.*

(akta kontroli str. 289-290)

2. PPIS w Zielonej Górze realizował postanowienia *Porozumienia z 26 listopada 2018 r.* w zakresie wczesnego rozpoznawania obejmującej:

- rejestrację przypadków zatruc i podejrzeń zatruc NSP i ŚZ oraz zgonów, których przyczyną mogło być albo było zatrucie ww. (§ 2 pkt 1) – poprzez te działania, opis: obszar 2 pkt 2;
- przekazywanie, informacji: mogących przyczynić się do lepszego rozpoznania sytuacji na obszarze powiatu lub województwa, w którym wzrasta zagrożenie (mapowanie) oraz o obecności stwierdzonych nowych narkotyków w zabezpieczonych do badań laboratoryjnych produktach lub materiale biologicznym (§2 pkt 2 lit a i b) – w szczególności poprzez monitoring, przekazując dane w tym zakresie LPWIS w ramach meldunków doraźnych, dwutygodniowych i miesięcznych (*Bieżący monitoring działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach prowadzonego nadzoru nad środkami zastępczymi*) - opis: obszar 2 pkt 2.

W zakresie współpracy w celu wczesnego i szybkiego reagowania, obejmującej według ww. porozumienia:

- współpracę w ramach postępowań administracyjnych dotyczących wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych (§ 3 pkt 1) – do niej należy zaliczyć współpracę w sprawach związanych z orzekaniem o przepadku i zniszczeniu zabezpieczonych w toku postępowań prowadzonych przez ww. środków zastępczych – opis: obszar 2, pkt 4,
- wymianę informacji oraz podejmowanie działań w przypadkach stwierdzenia przywozu na terytorium RP środków zastępczych (§ 3 pkt 2) – sytuacja zabezpieczenia przesyłki z Holandii przez Urząd Celno-Skarbowy – opis: obszar 2, pkt 4,

- kształtowanie prawidłowej praktyki dotyczącej kwalifikacji prawnej czynów związanych z wprowadzaniem do obrotu nowych substancji psychoaktywnych i środków zastępczych oraz analizy prowadzonych postępowań karnych w tym przedmiocie (§ 3 pkt 3) – występowanie w związku ze sprawami dotyczącymi przypadku i zniszczenia środków zastępczych, których status prawny zmienił się po 21 sierpnia 2018 r. i nie są już środkami zastępczymi, PPIS w Zielonej Górze w dniu 1.10.2019 r. wystąpił do LPWIS w Gorzowie Wlkp. z prośbą o wskazanie sposobu załatwienia tych spraw, który skonsultował się z funkcjonariuszami Komendy Wojewódzkiej Policji oraz Prokuratorem Prokuratury Rejonowej w Zielonej Górze – opis obszar 2, pkt 7.

Ponadto w zakresie organizowania spotkań i szkoleń służących realizacji powyższych celów (§ 2 pkt 6 i § 3 pkt 5) – uczestnicząc w szkoleniach organizowanych przez Strony tego porozumienia – opis: obszar 1, pkt 4.

Natomiast PPIS w Zielonej Górze w zakresie wczesnego rozpoznawania nie monitorował i nie wymieniał informacji na temat ujawnionych stron internetowych, za pośrednictwem których są oferowane do sprzedaży nowe środki psychoaktywne i środki zastępcze (§ 2 pkt 5), a w zakresie współpracy w celu wczesnego i szybkiego reagowania - nie podejmował działań zmierzających do ograniczenia sprzedaży nowych substancji psychoaktywnych lub środków zastępczych za pośrednictwem stron internetowych (par 3 pkt 4), – opis: obszar 2, pkt 10.

Poza ww. działaniami PSSE w Zielonej Górze prowadzi działania profilaktyczne i informacyjne w zakresie środków zastępczych na portalu społecznościowym Facebook⁴⁵ oraz na stronie edukacyjnej PSSE w Zielonej Górze⁴⁶, gdzie znajdują się informacje o nowelizacji ustawy o PN, o porozumieniu z 26.11.2018 r., nt. zażycia środków zastępczych, ostrzeżenia (np. „Etazen nowy narkotyk”, informacje przed wakacjami, feriami: „Dopalacze to śmierć”, „Nowe narkotyki. To musisz wiedzieć”, „Dopalaczom mówimy nie”, „Ferie bez używek”), raporty GIS, filmy edukacyjne (np. „Stop dopalaczom”), konkursy dla szkół w ramach akcji „Szkoła wolna od używek”.

Działania profilaktyczne i informacyjne prowadzone są także poprzez organizację punktów informacyjno-edukacyjnych, udzielanie porad i dystrybucję materiałów edukacyjnych (ulotek) w placówkach wypoczynku letniego i zimowego, w placówkach nauczania i wychowania, w podmiotach leczniczych, podczas imprez, np. Winobrania, finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, festynów rodzinnych, pikników i konferencji poruszających tematykę zdrowotną.

(akta kontroli str. 281-282, 309-342)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie współpracę z innymi organami administracji publicznej w obszarze ograniczania dostępności nowych narkotyków.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Opracowanie i wprowadzenie pisemnych procedur dotyczących transportu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych, ich odbioru i przekazywania do zniszczenia;

⁴⁵ <https://pl-pl.facebook.com/psseZG> [dostęp 1.12.2020 r.]

⁴⁶ <http://edu.wsse.gorzow.pl/zielonagora> [dostęp 1.12.2020 r.]

2. Zapewnienie udostępniania otrzymanych zgłoszeń zatruc środków zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenia wystąpienia takich zatruc albo zgonów: Lubuskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu oraz Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu, za pośrednictwem SMIOD „Zatrucia”, niezwłocznie stosownie do art. 30a ust. 5 ustawy o PN;
3. Podjęcie działań służących weryfikacji zasadności pozostawania w obrocie prawnym decyzji wydanych w stosunku do substancji niebędących środkami zastępczymi, tj. z naruszeniem ustawy o PN, w odniesieniu do trzech decyzji orzekających przepadek na rzecz Skarbu Państwa i zniszczenie substancji stanowiącej izomer CMC, po uprzednim wyjaśnieniu jej statusu i ustaleniu, że ww. w dniu orzekania nie stanowiła środka zastępczego;
4. Kompletnie załatwienie wniosku KMP w Zielonej Górze z dnia 28.08.2018 r. (wpływ 31.08.2018 r.) w sprawie przypadku i zniszczenia wymienionych w nim substancji.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 15 grudnia 2020 r.

Kontroler
Lidia Sobkowiak-Mariasz
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektora
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis